

פרשת נח תשע"ד
בענין קשת בענן

בראשית פרק ט

(ח) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל נֹחַ וְאֶל בְּנָיו אִתּוֹ לֵאמֹר: (ט) וְאֲנִי הֲנִי מְקַיֵּם אֶת בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְאֶת זְרַעְכֶם אַחֲרֵיכֶם: (י) וְאֶת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם בְּעוֹף בְּהֵמָה וּבְכָל חַיַּת הָאָרֶץ אִתְּכֶם מִכָּל יֹצְאֵי הַתְּבֵה לְכָל חַיַּת הָאָרֶץ: (יא) וְהִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְלֹא יִכָּרֵת כָּל בְּשָׂר עוֹד מִמִּי הַמִּבּוּל וְלֹא יִהְיֶה עוֹד מִבּוּל לְשַׁחַת הָאָרֶץ: (יב) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים זֹאת אוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם לְדֹרֹת עוֹלָם: (יג) אֶת קַשְׁתִּי נֹתַתִּי בְּעָנָן וְהִיְתָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ: (יד) וְהָיָה בְּעָנָן עָנָן עַל הָאָרֶץ וְנִרְאָתָה הַקַּשְׁתַּת בְּעָנָן: (טו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל בְּשָׂר וְלֹא יִהְיֶה עוֹד הַמִּבּוּל לְשַׁחַת כָּל בְּשָׂר: (טז) וְהִיְתָה הַקַּשְׁתַּת בְּעָנָן וְרִאִיתֶיהָ לְזָכֹר בְּרִית עוֹלָם בֵּין אֱלֹהִים וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל בְּשָׂר אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ: (יז) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל נֹחַ זֹאת אוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר הִקְמַתִּי בֵּינִי וּבֵין כָּל בְּשָׂר אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ:

רש"י

(ט) **ואני הנני** - מסכים אני עמך, שהיה נח דואג לעסוק בפריה ורביה עד שהבטיחו הקדוש ברוך הוא שלא לשחת את העולם עוד, וכן עשה. ובאחרונה אמר לו הנני מסכים לעשות קיום וחזוק ברית להבטחתי, ואתן לך אות: (י) **חית הארץ אתכם** - הם המתהלכים עם הבריות: **מכל יוצאי התבה** - להביא שקצים ורמשים: **לכל חית הארץ** - להביא המזיקין שאינן בכלל החיה אשר אתכם, שאין הילוכן עם הבריות: (יא) **והקיימותי** - אעשה קיום לבריתי, ומהו קיומו, את הקשת כמו שמסיים והולך: (יב) **לדרת עולם** - נכתב חסר, שיש דורות שלא הוצרכו לאות לפי שצדיקים גמורים היו, כמו דורו של חזקיהו מלך יהודה, ודורו של רבי שמעון בן יוחאי: (יד) **בענני ענן** - כשתעלה במחשבה לפני להביא חשך ואבדון לעולם: (טז) **בין אלהים ובין כל נפש חיה** - בין מדת הדין של מעלה וביניכם שהיה לו לכתוב וביני ובין כל נפש חיה. אלא זהו מדרשו כשתבא מדת הדין לקטרג עליכם (לחייב אתכם) אני רואה את האות ונזכר: (יז) **זאת אות הברית** - הראהו הקשת ואמר לו הרי האות שאמרתי:

רמב"ן

(יב) **זאת אות הברית אשר אני נותן** - המשמע מן האות הזה שלא היה קשת בענן ממעשה בראשית, ועתה ברא ה' חדשה לעשות קשת בשמים ביום ענן. ואמרו בטעם האות הזה, כי הקשת לא עשאו שיהיו רגליו למעלה שיראה כאלו מן השמים מורים בו, וישלח חציו ויפיצם בארץ (תהלים יח טו), אבל עשאו בהפך מזה להראות שלא יורו בו מן השמים, וכן דרך הנלחמים להפוך אותו בידם ככה כאשר יקראו לשלום למי שכנגדם. ועוד שאין לקשת יתר לכונן חצים עליו: ואנחנו על כרחנו נאמין לדברי היונים שמלהט השמש באויר הלח יהיה הקשת בתולדה, כי בכלי מים לפני השמש יראה כמראה הקשת, וכאשר נסתכל עוד בלשון הכתוב נבין כן, כי אמר את קשתי "נתתי" בענן, ולא אמר "אני נותן" בענן, כאשר אמר זאת אות הברית אשר "אני נותן". ומלת קשתי מורה שהיתה לו הקשת תחלה. ולכן נפרש הכתוב, הקשת אשר נתתי בענן מיום הבריאה תהיה מן היום הזה והלאה לאות ברית ביני וביניכם, שכל זמן שאראנה אזכיר כי ברית שלום ביני וביניכם: ואם תבקש מה טעם בקשת להיות אות, הנה הוא כטעם עד הגל הזה ועדה המצבה (להלן לא נב).

וכן כי את שבע כבשות תקח מידי בעבור תהיה לי לעדה (להלן כא ל), כי כל הדבר הנראה שיושם לפני שנים להזכירם ענין נדור ביניהם יקרא אות, וכל הסכמה ברית, וכן במילה אמר והיה לאות ברית ביני וביניכם (להלן יז יא) בעבור ההסכמה שימולו כל זרע אברהם לעבדו שכס אחד: ועוד, כי כאשר תראה בהפוך הנזכר יהיה זכר לשלום כאשר כתבנו. ובין שתהיה הקשת עתה בין שהיתה מעולם בטבע, הטעם באות שבה אחד הוא: אבל יש לרבותינו בפרשה הזאת סוד נעלם. אמרו בבראשית רבה (לה ג) את קשתי נתתי בענן, קשותי, דבר שהוא מוקש לי. אפשר כן, אלא קשין דפריא. והיה בענני ענן, רבי יודן בשם ר' יהודה בר' סימון אומר, משל לאחד שבידו סולת רותח ובקש ליתנו על בנו ונתנו על עבדו. ושם עוד והיתה הקשת בענן וראיתיה לזכור ברית עולם בין אלהים, זו מדת הדין של מעלה ובין כל נפש חיה בכל בשר אשר על הארץ זו מדת הדין של מטה, מדת הדין של מעלה קשה ומדת הדין של מטה רפה. וכבר ידעת מאמרם (חגיגה טז א) במסתכל בקשת כל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם: ואם זכית להבין דבריהם תדע כי פירוש הכתוב כן, את קשתי שהיא מדת הדין הנתונה בענן בעת הדין תהיה לאות ברית:

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored in memory of Mr. Gerald Moskowitz z"l by his family. לעי"נ גרשון אלטר בן יהודה וולף ז"ל

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

ממקור ישראל

שסה. מעשה רבי יהושע בן לוי ומלאך המוות (נוסח ראשון)

אמרו חכמים זכרונם לברכה, שרבי יהושע בן לוי היה צדיק גמור. וכיוון שהגיע זמנו ליפטר מן העולם, אמר הקדוש ברוך הוא למלאך המוות: "לך ועשה לרבי יהושע בן לוי כל מה שביקש ממך."

הלך אצלו ואמר לו: "יהושע בן לוי, הגיע זמנך ליפטר מן העולם, אבל כל דבר שאתה מבקש ממני, אני עושה לך."

כששמע רבי יהושע כך, אמר לו: "אני מבקש ממך, שתראני מקומי בגן עדן."

אמר לו מלאך המוות: "לך עמי ואראנו לך."

אמר לו רבי יהושע: "תן לי החרב שלך, שלא תבהלני בה."

מיד נתן לו את החרב.

והלכו שניהם, עד שבאו אצל חומות גן עדן. מיד קפץ רבי יהושע מן החומה ונפל לתוך גן עדן. ואחז מלאך המוות בכנף טליתו ואמר לו: "צא מכאן!"

ונשבע רבי יהושע, שלא יצא. ולא היתה רשות למלאך המוות להיכנס בתוכו.

אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: "ראה מה עשה לך יהושע בן לוי: בזרוע נטל חלקו בגן עדן."

אמר להם הקדוש ברוך הוא: "לכו ובדקו, אם נשבע שבועה קודם זאת, והיה מפר שבועתו, אף זה יפר, ואם לאו – לא יפר."

יצאו ובדקו, שמימיו לא עבר שבועה.

אמר להם הקדוש ברוך הוא: "אם כן, לא יצא משם."

כיוון שראה מלאך המוות, שלא היתה לו יכולת להוציאו מגן עדן, אמר לו: "תתן לי החרב שלי!"

ולא רצה לתת לו, עד שיצתה בת קול ואמרה לו: "תן לו החרב שלו, שהוא צריך לבריות."

אמר לו רבי יהושע: "הישבעה לי, שלא תראהו לשום אדם בשעה שאתה נוטל נשמתו." שקודם זה בכל מקום, שהיה מוצא שום אדם, היה שוחט אותו בפני הכל, אפילו שכב בחיק אמו. באותה שעה נשבע לו, ונתן לו החרב.

והלך אליהו זכור לטוב עם רבי יהושע בן לוי והלך ומצא לרבי שמעון בן יוחאי, שהיה יושב על שלושה עשר תכתקי פיזא [כסאות זהב מרופדים].

אמר לו: "אתה הוא בן לוי?"

אמר לו: "הן."

אמר לו: "נראתה הקשת מימך?"

אמר לו: "הן."

אמר לו: "אם כן, אין אתה בן לוי."

ולא היה הדבר כן, כי לא נראתה הקשת בימיו. ולמה אמר: 'נראתה?' שלא רצה להחזיק טובה לעצמו. ולמה שאלו על הקשת? שהיתה ברית בין הקדוש ברוך הוא ובין הארץ; וכל זמן שנראתה, הקדוש ברוך הוא מרחם על הארץ ועל הבריות. וכל זמן שיש צדיק בדור, אין העולם צריך לקשת, שבשביל צדיק אחד העולם עומד, שנאמר: 'וצדיק יסוד עולם.' [משלי י, כה]